

**ЛЕКСИКОГРАФІЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ
(на матеріалі текстів соціально-побутової казки)**

На пошанування наукового доробку проф. Л. А. Лисиченко

У статті проаналізовано одну з найдавніших груп лексики – найменування одягу. Ці назви завжди супроводжують людину протягом усього періоду її існування. Традиційно їх зараховують до предметів матеріальної культури. Назви одягу становлять інтерес для науковців різних напрямів, зокрема етнографів, мовознавців, фольклористів. Найменування народного вбрання розглянуті автором на матеріалі соціально-побутових казок українського народу. Для опису вищезазначених назв використано лексикографічний метод дослідження мовних систем. У статті також виділено основні групи лексики, що використовуються в текстах вищезазначених казок.

Ключові слова: мова фольклору, лексикографічна репрезентація, соціально-побутова казка, українське народне вбрання, лексика.

**Serdeha R. Lexicographic Representation of Ukrainian Folk Clothes
(Based on the Material of the Texts of the Social and Household Fairy Tales).**

The article analyses one of the oldest groups of vocabulary. The names of clothes always accompany a people throughout the entire period of their existence. Traditionally, they are classified as objects of material culture. The names of clothes are of interest for scientists of different fields, in particular ethnographers, linguists, folklorists. The names of folk costumes are considered by the author on the material of social and household tales of the Ukrainian people. Typification plays an important role in social and household fairy tales. Each character is a representative of a certain social stratum in it. Consequently, such works should contain certain information about life, including folk clothes, so we decided to analyse the texts of Ukrainian folk social tales. We used the lexicographic method of studying language systems to describe the above titles. The purpose of this scientific research is to present a lexicographic description of the names of Ukrainian folk clothes available in the texts of folklore. The article also identifies the main groups of vocabulary used in Ukrainian folk social fairy tales. Thus, the systematic inventory of various names available in the texts of folklore, including the names of clothing, carried out by means of lexicographic description, is a promising area of linguistic analysis. The final result of any lexicography, as you know, is a dictionary. The dictionary of oral folklore, in our opinion, will be useful in the study of various spheres of a language, since it will obviously serve first of all as a factual source for the selection of various linguistic units that will be

used in further linguistic research. Furthermore, the material of such lexicographic work, of course, can be used to support new hypotheses, create modern theories and even new scientific directions. There are such main groups of the studied vocabulary as general names of clothes; names for old, torn clothes; women's and men's names of outer and underwear; underwear or names of what is worn over it; names of women's clothes intended for housework; names of winter clothes for hands in the analysed genre segment of the language of oral folklore. Separate groups include names of parts of clothing, names of hats and footwear.

Key words: *the language of folklore, lexicographic representation, social and household fairy tale, Ukrainian folk clothes, vocabulary.*

Вступ

Назви одягу становлять одну з найбільш архаїчних груп лексики. Такі реалії й відповідно їх найменування супроводжують людину протягом усього життя. Вони завжди викликали інтерес в етнографів, фольклористів і мовознавців. Цікавили такі назви й Л. А. Лисиченко, яка виступила на XII Республіканській діалектологічній нараді в Києві з доповіддю про архаїчні назви одягу в східнословобожанських говірках (Лисиченко, 1971). Ця проблематика була частиною наукового досвіду Л. А. Лисиченко щодо вивчення й опису фонетичних та лексико-граматичних особливостей говірок Східної Слобожанщини, зокрема Куп'янського й Дворічанського районів Харківської області. Дослідивши різноманіття діалектних назв українського одягу та його елементів, вона дійшла висновків, що діалектні слова становлять вагомий у культурно-історичному вимірі шар лексичної системи загальнонародної мови, свідчать про її невичерпний лексико-семантичний ресурс для реалізації номінативної функції. Із часом ці думки Л. А. Лисиченко відбилися в працях відомих українських діалектологів та істориків мови, зокрема П. Ю. Гриценка, А. М. Поповського, А. А. Сагаровського та ін.

Найменування одягу на матеріалі різних територіально-мовленевих угруповань досліджували також Л. Г. Анисимова (волинські, подільські та поліські говірки) (Анисимова, 1991), Г. І. Гримашевич (середньополіські говірки) (Гримашевич, 2003) та ін. Було видано й кілька регіональних словників, присвячених цим найменуванням (Гримашевич, 2002; Березовська, 2010). Назви одягу на матеріалі прози І. С. Нечуя-Левицького розглянула Т. В. Щербина (Щербина, 2013). Художньомовну версію народного українського вбрання в текстах

письменників-класиків XIX ст. описали С. О. Марцин, О. О. Полозова, О. В. Ткач (Марцин, Полозова, & Ткач, 2022). Історик В. В. Коцан дослідив традиційний народний одяг у фольклорі Закарпаття (Коцан, 2022). Проаналізувавши різні фольклорні матеріали, учений дійшов висновку, що такий фактаж становить важливе джерело дослідження народного вбрання певного регіону, оскільки містить певною мірою інформацію про те, як і хто його виготовляв, з якої саме сировини, як носили одяг і ставилися до нього люди (Коцан, 2022: 224).

Отже, сьогодні найбільш дослідженою є проблема функціонування назв одягу в різних територіально-мовленнєвих утвореннях України, проте зазначимо, що витoki таких досліджень пов'язані безпосередньо з Л. А. Лисиченко, оскільки вона чи не вперше звернула увагу на цю проблему. Привертають увагу дослідників й особливості функціонування назв одягу в текстах художньої літератури. Фольклорний матеріал, у якому згадується народне вбрання, починають використовувати як джерело історичних досліджень, проте власне лінгвістичний підхід щодо вивчення найменувань одягу, наявних у творах фольклору, ще практично не застосовувався, і тут маємо певні дослідницькі перспективи, а лексикографічна репрезентація найменувань народного вбрання на матеріалі текстів усної словесності українського народу є тим більше актуальним завданням через відсутність в українському мовознавстві спеціальних лексикографічних розробок, які б описували мову фольклору.

Мета розвідки полягає в представленні лексикографічного опису наявних у текстах фольклору найменувань українського народного одягу. До її завдань входить встановлення основних груп лексики, використовуваних для позначення назв одягу в мові фольклору, та наведення прикладів параметризації відповідних найменувань, наявних у такому жанровому різновиді українських народних казок, як соціально-побутова казка.

Методи дослідження

Матеріал для опису був вилучений шляхом суцільного добору з упорядкованої О. Ю. Бріциною збірки казкових народних текстів (Бріцина, 1987). Одним із найважливіших методів лінгвістичного аналізу є *лексикографування мовних систем, їх частин та фрагментів*. Саме цей метод використовуємо в нашій розвідці. Дослідження

виконано в рамках потенційного лінгвістичного проекту, що полягатиме в комплексній лексикографічній параметризації мови фольклору.

Виклад основного матеріалу

Соціально-побутові казки становлять важливий складник сміхової культури українського народу. Вони, порівняно з іншими видами народних епічних творів казкової групи, виникли пізніше, мають виразні жанрові особливості. У соціально-побутовій казці велику роль завжди відіграє типізація. У ній кожен персонаж – це представник певної соціальної верстви. Отже, зазначені казки цілком можуть містити певну інформацію про побут, зокрема й народний одяг, тому для аналізу було обрано тексти цього жанрового різновиду. Вилучені назви одягу супроводжуємо контекстами з відповідних казок, що демонструють їх слововживання, проте якщо контекст фіксує відразу кілька назв, пов'язаних із народним вбранням і в текстах соціально-побутових казок такі найменування більше не фігурують, відсилаємо тоді щодо слововживання до першої зафіксованої нами назви.

До основних груп лексики на позначення народного вбрання належать деякі родові поняття, для називання яких у досліджуваних казках використовують лексеми **вбрання**, **одежа**, **одяг**. Причому слово **вбрання** поєднується з означенням **файне** (гарне). Очевидно, така назва переважно використовується для називання святкового чи нового одягу. **ВБРАННЯ**, -я, с. Те саме, що **ОДЄЖА**. – *Але дайте їй [льосі] файне вбрання: жовті чобітки, вишиту сорочку, новеньку хустку, коралі на шию, ковтки у вуха* (Бріцина, 1987: 104). Найуживанішим є слово **одежа**, яке, очевидно, має відчутніший виразний розмовний відтінок, ніж інші аналізовані загальні назви, і, відповідно, є більш придатним для потреб побутового спілкування. **ОДЄЖА**, -і, ж. Сукупність виробів із хутра, тканини та шкіри, а також інших предметів, що покривають людське тіло; одяг. *Він [владика] убрався в одягу гуцула, взяв патика в руки і вигнав свиней на вулицю* (Бріцина, 1987: 33); *Пан хотів, щоб бідняк став перед ним на суді, одягу йому позичив* (Бріцина, 1987: 144); **царська одяга** – така, що відповідає царському статусу, офіційна, належна цареві; *перен.* розкішна, багата. *Цар сказав, що зараз вийде, і пішов переодягатись у царську одяга, а коли вийшов, запитав солдата: – Чого ти хочеш, служивий?* (Бріцина,

1987: 121). **О́ДЯГ**, -у, ч. див. **ОДѢЖА**. *Коли наймався у старого діда, той спитав його [чоловіка]: – Ти за яку платню будеш у мене служити? – Мені платні не треба! Дайте їсти й одяг* (Бріцина, 1987: 38); **◇ вільний одяг** – неофіційний, приватний, який не відповідає певним поведінковим нормам, стандартам. *В цей час цар гуляв у вільному одязі по дворі і, побачивши, що якийсь солдат з вартовим сперечається, наказав: – Пустіть його в двір!* (Бріцина, 1987: 121).

Окрему групу лексики становлять назви на позначення старого, подертого одягу: **лахмани, руб'я. ЛАХМАНІ**, -ів, мн. (одн. **ла́хман**, -а, ч.), розм. Старий і дуже подертий одяг; лахміття. *Підійшов один шахрай у дрантивих лахманах* (Бріцина, 1987: 103); *Дала шахраєві гусака, новий кожух і одягла його дрантивий лахман* (Там само). **РУ́Б'Я**, -я, с. Дрантя, лахміття; дуже старий одяг. – *Та йди!* – відказує Явдоха-святоха. – *Тільки скажи своєму братові, нехай він не дає грошей, а дасть сорочку мені, бо, бач, саме руб'я лишилось* (Бріцина, 1987: 49).

Помітну групу становлять назви на позначення верхнього одягу, як жіночого, так і чоловічого (**жупан, кобеняк, корсет, куртка, юпка**). **ЖУПА́Н**, -а, ч. Чоловічий верхній старовинний одяг, що зазвичай оздоблювався хутром і позументом, носили його переважно заможні представники українського козацтва та польська шляхта; // *заст.* верхній чоловічий теплий одяг із сукна. *От чує – щось гомонить; він [чоловік] оглянувся сюди-туди – коли біля його недалеко людей дуже багато, і все великі люди, з великими вусами й чубами, і, як один, у голубих жупанах, і сідлають коні: кудись-то поїдуть* (Бріцина, 1987: 161-162). **КОБЕНЯ́К**, -а, ч. Старовинний чоловічий верхній плечовий одяг із сукна, який можна було одягати взимку поверх кожуха. *Одімкнув [парубок] комору, а в тій коморі повно одежі: кожухи, кожушанки, кобеняки, свитки, смушки – карбованців на тисячу буде в тій коморі добра* (Бріцина, 1987: 133). **КОРСЕ́Т**, -а, ч. Верхній старовинний жіночий одяг, вироблений із кольорового матеріалу; безрукавка. *Аж тут приїжджає убогий брат з дороги і приганяє дванадцять пар волів: шість маж солі, а шість риби; а жінці – турецької матерії набрав на спідницю, на фартух, і на корсет, і на юпку, іще й турецьку хустку, і дітям усього понавозив – усяких базарників* (Бріцина, 1987: 163). **КУ́РТКА**, -и, ж. Верхній короткий одяг, що застібається наглухо. *Ото у неділю вбирається чоловік на ярмарок, вона [жінка] і насіла на нього: – Купи та й купи мені таку куртку,*

як у нашої пані (Бріцина, 1987: 58). Вищезгаданий верхній одяг, судячи з контексту, у якому слово **куртка** поєднується з порівняльним зворотом **як у нашої пані**, очевидно, теж був ознакою заможності. **ЮПКА**, -и, ж. Жіночий верхній одяг у вигляді кольорової довгої корсетки, пошитої в талію (переважно з рукавами) (див. ілюстрацію до **КОРСЕТ**).

Теплий верхній одяг, вироблений з овечої шкури представлений лексемами **кожух**, **кожушанка**. **КОЖУХ**, -а, ч. Теплий верхній одяг, виготовлений зі шкури вівці й пошитий хутром усередину. *Рано жінка встала, взяла на плечі кожуха, гуски під руки і понесла їх продавати* (Бріцина, 1987: 100). **КОЖУШАНКА**, -и, ж. Шуба зі шкури вівці, обшита зверху сукном. *Взяв [парубок] найкращу кожущанку, синім сукном криту, та ще й сивим смушком обложена, ту, що багатого жінка вінчалась в ній, убрав в неї тещу, посадив її в куточку, замкнув комору, а сам пішов додому* (Бріцина, 1987: 133).

Ще одну часто вживану групу лексем на позначення одягу в соціально-побутових казках становлять назви довгополого верхнього одягу (**лапсардак**, **свита**, **свитина**, **свитка**). **ЛАПСАРДАК**, -а, ч., діал. Довга одежа; лапсердак. – *Нате ринського, а двадцять шусток зараз принесу. Аби знати, кому маю заплатити гроші, дайте мені ваш кожух, а я лишу вам лапсардак* (Бріцина, 1987: 103). У додатку до аналізованої збірки під назвою «Словник маловживаних слів» це слово витлумачується як довга одежа (Бріцина, 1987: 277). В академічному тлумачному словнику (1970–1980 рр.) за редакцією І. К. Білодіда натрапляємо на лексему **лапсердак** у значенні «старовинний довгий верхній одяг польських і галицьких євреїв» (Білодід, 1973: 449). У діалектних словниках знаходимо подібні за звучанням словесні одиниці – **лапсадрак** ‘верхній жіночий одяг’ (Аркушин, 2000: 277) і **лапцандрак** ‘старий, подертий верхній одяг’ (Шило, 2008: 159). **СВІТА** -и, ж. див. **СВИТИНА**. *Дивиться Хвеська – аж шматочки сукна. Вона й каже: – А, дурний, дурний! Хіба то м’ясо! То ж свита* (Бріцина, 1987: 82). **СВИТИНА**, -и, ж. Старовинний верхній довгополий одяг, виготовлений із цупкої домотканої тканини // *благенька поношена свита. Ото ухватила [жінка] на себе свитину, забула й платка на голову накинуть, та в однім очіпку і побігла* (Бріцина, 1987: 56). **СВІТКА** -и, ж. див. **СВИТИНА** (див. ілюстрацію до **КОБЕНЯК**). Згадується в текстах соціальної побутової казки й довгополий одяг – **фаланда**,

який носили люди певної соціальної верстви, зокрема представники духовенства. **ФАЛАНДА**, -и, діал. Верхнє вбрання священника, яке вдягається при богослужінні; фелон, риза. *А гуцул одягнувся в чорну фаланду, приліпив собі бороду із клоччя і повісив на шию хреста* (Бріцина, 1987: 33). Щоправда, у «Словнику буковинських говірок» це слово тлумачиться як зневажливе й подається у двох значеннях: 1) ‘старий зношений одяг’ і 2) ‘довгий одяг’ (Гуйванюк, 2005: 576).

Верхня натільна білизна чи одяг, що надягався поперек неї, представлений у досліджуваних текстах лексемою **сорочка**. **СОРОЧКА**, -и, ж. Жіноча, дитяча або чоловіча натільна білизна чи одяг, що надягався поперек білизни для покриття верхньої частини тіла. *Дуже Явдоха зраділа, наділа сорочку, побігла до сусіда, позичила веретено, гребінь, днище* (Бріцина, 1987: 49); *А Климка тим часом з-за куців схватив штани й сорочку, звалив барана на плечі та хода звідтіля* (Бріцина, 1987: 169); **вúшита сорочка** – сорочка, що становить важливу складову українського національного вбрання, прикрашена орнаментованою вишивкою; вишиванка (див. ілюстрацію до **ВБРАННЯ**).

Нижній одяг представлений у соціально-побутових казках назвами **спідниця** (жіночий) і **штани** (чоловічий). **СПІДНІЦЯ**, -і, ж. Жіночий нижній одяг, який від талії донизу закриває фігуру (див. ілюстрацію до **КОРСЕТ**). **ШТАНИ**, -ів, мн. Одяг, що його традиційно носили чоловіки, складається з двох довгих або коротких холощ, прикриває низ тулуба й ноги. *Хома і зоставсь надворі, босий, без штанів, ув одній сорочці, а мороз хрещенський, такий, що аж тріщить* (Бріцина, 1987: 68–69).

Робочий одяг репрезентований лексемою **фартух**. **ФАРТУХ**, -а, ч. Жіноче вбрання, шматок тканини певного фасону й розміру, одягають його спереду на сукню чи спідницю, щоб не забруднити їх; запаска (див. ілюстрацію до **КОРСЕТ**).

Окрему групу становлять убори для прикриття голови: **клебаня**, **очіпок**, **платок**, **хустка**, **шапка**. **КЛЕБАНЯ**, -і, ж., діал. Чоловічий капелюх. *Мусили пани вишкребти з кишень останні гроші й кинути в клібаню* (Бріцина, 1987: 32). М. Й. Онишкевича фіксує це слово у двох значеннях “капелюх” і “шкіряний капелюх” (Онишкевич, 1984: 356 (те саме, що **КЛІБАНКА**) (Онишкевич, 1984: 357). **ОЧІПОК**, -пка, ч. Головний старовинний убір, що був обов’язковим в Україні для заміжніх жінок, які мали ховати під ним волосся. *Як побачила*

вона [дядина] *ті гроші, як генеться йому в ноги: – Спасибі ж тобі, мій голубчику! Та раз, та вдруге, аж очіпок їй з голови звалився* (Бріцина, 1987: 129). **ПЛАТО́К**, тка, ч., розм. Шматок тканини, переважно квадратної форми, який пов'язують на шию або голову, накидають плечі, міг пов'язуватися заміжніми жінками й поверх очіпка. *Ото ухватила на себе свитину, забула й платка на голову накинуть, та в однім очіпку і побігла* (Бріцина, 1987: 56). Саме з таким значенням переважно фіксуємо це слово в текстах соціально-побутових казок. Однак в інших жанрах фольклору лексема **платок** може виступати виразним атрибутом весільної обрядодії – заручин: *Вона [молода] вносить на тарілці платок і каже: «Старосто, пане-подстаросто, благословіть молодому руки придати»* (Весілля, 1970: 98). **ХУСТКА**, -и, ж. див. **ПЛАТО́К**. *Цигани грають, свати й свашки співають, зва-чі, дружбове і дружки танцюють, розмахують хустками* (Бріцина, 1987: 92); **турецька хустка** – платок, виготовлений у Туреччині. (див. ілюстрацію до **КОРСЕТ**). **ША́ПКА** -и, ж. Головний убір, здебільшого теплий, м'який, без полів. *А багач тримав шапку аж до вечора – нема ні хлопця, ні князя* (Бріцина, 1987: 200).

Ще одна група лексики – це назви взуття. Серед таких найменувань в аналізованих казках найчастіше згадуються **чоботи**, а, крім них, ще **черевики** та **постоли**. Чоботи вважали відносно дорогим видом взуття і протиставлялися дешевшим – постолам, хоодакам і черевикам (Ужченко, 2007: 305). Крім того, зазначають В. Д. Ужченко та Д. В. Ужченко, існувала й соціальна градація взуття: чоботи чорні (для бідніших верств населення) й різнокольорові (для багатих людей)» (Там само). Сап'янові кольорові чоботи носили представники заможної частини українського суспільства. **ПОСТÓЛИ**, -ів, мн. Селянське взуття, що побутовало на теренах України аж до початку минулого століття й виготовлялося зі шматка товстої, проте м'якої свинячої сирицевої або коров'ячої шкіри, його носили з онучами, що прив'язувалися до ніг мотузками (волоками); називати так інколи й личаки, що плелися з кори дерев). *Пішла жінка паску і печеного гусака витягати, а в печі тільки латані постоли* (Бріцина, 1987: 115). **ЧЕРЕВІ́КИ**, -ів, мн. (одн. **череві́к**, -а, ч.). Різновид невисокого взуття на шнурках або гудзиках. *Як чкурне... [наймичка]. А надворі сніг великий – погубила в снігу й черевики* (Бріцина, 1987: 133); *А сам [піп] вбирається, та з ляку надів один чобіт, а один черевик, та ще*

й на босу ногу... (Бріцина, 1987: 135). **ЧОБІТКІ́**, -ів, *мн.* Зменш. до **ЧОБОТИ**; $\diamond$ **жобті чобіткі́** – святкові жіночі чобітки жовтого кольору, виготовлені з фарбованої тонкої, м'якої шкіри (сап'яну); інша назва **сап'янци́**, можуть бути також пофарбовані в червоний або зелений кольори (див. ілюстрацію до **ВБРАННЯ**). **ЧОБОТИ**, -біт, *мн.* (*одн.* **чобіт**, -бота, *ч.*). Взуття, що має високі халяви. *Прийшли до багача. Він як побачив попа, та аж чоботи йому цілує* (Бріцина, 1987: 134); *Сів, [Климка] скинув один чобіт і поклав на дорозі, а сам у житі сховався та й сидить* (Бріцина, 1987: 168).

У текстах соціально-побутових казок трапляються й назви деяких частин одягу (**кишеня, очкур, смушок**). **КИШЕ́НЯ**, -і, *ж.* Частина одягу, що має форму мішечка й призначена для носіння невеликих за розміром предметів, зокрема грошей. *Прийшовши додому, пішов [парубок] на город, вируб яму, закопав сакви з грішми, а трошки грошей положив собі в кишеню* (Бріцина, 1987: 129). **ОЧКУ́Р**, -а. Пристосування у вигляді пояса або шнура, яким стягують шаровари, штани для їх підтримання. *А багатий лежав на лаві. Як почув, так аж очкуру у нього лопнув з переляку* (Бріцина, 1987: 134). **СМУ́ШОК**, -шка, *ч.* Хутро або шкурка новонародженого ягняти, яке забивалося в перші дні після окоту; хутро, шкура вівці (див. ілюстрацію до **КОЖУША́НКА**). В аналізованому контексті сполука **смушком обложена** вжита в значенні «обшита, оздоблена».

Висновки

Отже, здійснювана за допомогою лексикографічного опису планомірна інвентаризація різних найменувань, наявних у текстах фольклору, зокрема й назв одягу, становить перспективний напрям лінгвістичного аналізу. Кінцевим результатом будь-якого лексикографування, як відомо, є словник. Словник мови фольклору, на нашу думку, стане в пригоді під час вивчення різноманітних сфер мови, оскільки він, очевидно, насамперед слугуватиме фактичним джерелом для відбору різних мовних одиниць, що будуть використані в подальших лінгвістичних дослідженнях, проте матеріал такої лексикографічної праці, зрозуміло, може слугувати й для підкріплення нових гіпотез, створення сучасних теорій і навіть нових наукових напрямів. В аналізованому жанровому сегменті мови усної словесності українського народу побутують такі основні групи досліджуваної

лексики, як назви одягу загалом; найменування на позначення старої, подертої одежі; жіночі та чоловічі назви верхнього та нижнього одягу; верхньої натільної білизни чи назви того, що надягається поверх неї; найменування жіночого одягу, призначеного для домашньої роботи. Окремі групи становлять найменування частин одягу, назви головних уборів, взуття. У перспективі варто залучити для опису й лексикографування відповідні мовні факти із текстів інших жанрів фольклору та здійснити їх порівняльний аналіз.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Анисимова, Л. Г.** (1991). Назви верхнього одягу у поліських, волинських та подільських говірках. В *Дослідження з української діалектології* (с. 126–140). Київ: Наук. думка.
2. **Аркушин, Г. Л.** (2000). *Словник західнополіських говірок*. (Т. 1.). Луцьк: Вежа.
3. **Березовська, Г. Г.** (2010). *Словник назв одягу та взуття у східноpodільських говірках*. Умань: Уман. комун. видавн.-поліграф. п-во.
4. **Білодід, І. К.** (Ред.). (1973). *Словник української мови*. (Т. IV.). Київ: Наук. думка.
5. **Бріцина, О.** (1987). *Соціально-побутова казка*. Київ: Дніпро.
6. **Гримашевич, Г. І.** (2003). Номінація одягу та взуття в середньополіському діалекті. (Дис. ... канд. філол. наук). Київ: Ін-т укр. мови НАНУ.
7. **Гримашевич, Г. І.** (2002). *Словник назв одягу та взуття середньополіських і суміжних говірок*. Житомир: Північноукр. діалектолог. центр ЖДПУ ім. І. Франка.
8. **Гуйванюк, Н. В.** (Ред.). (2005). *Словник буковинських говірок*. Чернівці: Рута.
9. **Коцан, В.** (2022). Традиційне народне вбрання у фольклорі Закарпаття. *Наук. вісн. Ужгород. ун-ту*. Серія «Історія», 1 (46), 216–227.
10. **Лисиченко, Л. А.** (1971). Архаїчні назви одягу в східнословобожанських говірках. *Праці XII Респ. діалектолог. наради* (с. 336–342). Київ: Наук. думка.
11. **Марцин, С., Полозова, О., & Ткач, О.** (2022). Художньомовна версія народного вбрання в текстах письменників-класиків. В *Українське буття у слові й тексті: студії з лінгвоукраїнознавства* (с. 235–261). Харків: ХНПУ; ХІФТ.
12. **Онишкевич, М. Й.** (1984). *Словник бойківських говірок*. (Частина перша). Київ: Наук. думка.
13. **Ужченко, В. Д., & Ужченко, Д. В.** (2007). *Фразеологія сучасної української мови*. Київ: Знання.
14. **Шило, Г.** (2008). *Наддністрянський регіональний словник*. Львів: Ін-т українозн. ім. І. Крип'якевича НАНУ.
15. **Щербина, Т.** (2013). Чи вдягала Онися водночас дві спідниці? (Назви одягу в мові прози Івана Нечуя-Левицького). *Культура слова*, 79, 60–65.
16. **Шубравська, М. М.** (1970). *Весілля*. (Кн. 1.). Київ: Наук. думка.

REFERENCES

1. **Anysymova, L. H.** (1991). Nazvy verknoho odiahu u poliskykh, volynskykh ta podilskykh hovirkakh [Names of outerwear in Polissya, Volyn and Podillya dialects]. In *Doslidzhennia z ukrainskoi dialektolohii – Research on Ukrainian dialectology* (pp. 126–140). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
2. **Arkushin, H. L.** (2000). *Slovnnyk zachidnopolyskykh hovirok [Dictionary of West Polissya dialects]*. (Vol. 1.). Lutsk: Vezha [in Ukrainian].
3. **Berezovska, G. G.** (2010). *Slovnnyk nazv odyagu ta vzuttia u shidnopolyskykh hovirkakh [Dictionary of names of clothes and footwear in East Podillia dialects.]*. Uman: Uman.

- komun. vidavn.-poligraf. p-vo [in Ukrainian]. 4. **Bilodid, I. K.** (Red.). (1973). *Slovyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]. (Vol. IV.). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 5. **Britsyna, O.** (1987). *Sotsialno-pobutova kazka* [Social and household fairy tale]. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian]. 6. **Hrymashevych, H. I.** (2003). Nominatsiia odiahu ta vzzuttia v serednopoliskomu dialekti [Nomination of clothes and shoes in the Middle Polissya dialect]. *Candidate's thesis*. Kyiv: In-t ukr. movy NANU [in Ukrainian]. 7. **Hrymashevych, H. I.** (2002). *Slovyk nazv odiahu ta vzzuttia serednopoliskyykh i sumizhnykh hovirok* [Dictionary of names of clothes and footwear of Middle Polissya and adjacent dialects]. Zhytomyr: Pivnichnoukr. dialektoloh. tsentr ZhDPU im. I. Franka [in Ukrainian]. 8. **Huivaniuk, N. V.** (Ed.). (2005). *Slovyk bukovynskykh hovirok* [Dictionary of Bukovinian dialects]. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian]. 9. **Kotsan, V.** (2022). Tradytiine narodne vbrannia u folklori Zakarpattia [Traditional folk costumes in Transcarpathian folklore]. *Nauk. visn. Uzhhorod. un-tu. Seriiia «Istoriia» – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series «History»*, 1 (46), 216–227 [in Ukrainian]. 10. **Lysychenko, L. A.** (1971). Arkhaichni nazvy odiahu v skhidnoslobzhanskykh hovirkakh [Archaic names of clothes in Eastern Slobzhanshchyna dialects]. *Pratsi XII Resp. dialektoloh. narady – Proceedings of the XII Rep. dialectological meeting* (pp. 336–342). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 11. **Martsyn, S., Polozova, O., & Tkach, O.** (2022). Khudozhnomovna versiia narodnoho vbrannia v tekstakh psmennykiv-klasykiv [Artistic and linguistic version of folk clothes in the texts of classical writers]. In *Ukrainske buttia u slovi y teksti: studii z lnhvoukrajnoznavstva – Ukrainian Being in Word and Text: Studies in Linguistics and Ukrainian Studies* (pp. 235–261). Kharkiv: KhNPU; KhIFT [in Ukrainian]. 12. **Onyshkevych, M. Y.** (1984). *Slovyk boikivskykh hovirok* [Ictionary of Boyko dialects]. (Part One). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian]. 13. **Uzhchenko, V. D., & Uzhchenko, D. V.** (2007). *Frazeolohiia suchasnoi ukrainskoi movy* [Phraseology of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian]. 14. **Shylo, H.** (2008). *Naddnistrianskyi regionalnyi slovyk* [Naddnistrrian regional dictionary]. Lviv: In-t ukrainozn. im. I. Krypiakevycha NANU [in Ukrainian]. 15. **Shcherbyna, T. V.** (2013). Chy vdiahala Onysia vodnochas dvi spidnytsi? (Nazvy odiahu v movi prozy Ivana Nechua-Levytskoho) [Did Onysya wear two skirts at the same time? (Names of clothes in the prose of Ivan Nechuy-Levytsky)]. *Kultura slova – Word culture*, 79, 60–65 [in Ukrainian]. 16. **Shubravska, M. M.** (1970). *Vesillia* [Wedding]. (Book 1.). Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].

Сердега Руслан Леонідович – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна; майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна; докторант кафедри українознавства і лінгводидактики, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; вул. Валентинівська, 2, Харків, 61168, Україна.

Tel.: +38-096-66-629-71

E-mail: ruslan.serdega@ukr.net

https://orcid.org/0000-0001-7064-4547

Serdeha Ruslan Leonidovich – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Docent, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language, V. N. Karazin Kharkiv

National University; 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine; Doctoral Candidate at the Department of Ukrainian Studies and Linguodidactics, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; 2 Valentynivska Str., Kharkiv, 61168, Ukraine.

Надійшла до редакції 21 листопада 2022 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Сердега Р. Л. Лексикографічна репрезентація українського народного вбрання (на матеріалі текстів соціально-побутової казки). *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди / гол. ред. О. В. Халіман. Харків, 2023. Вип. 58. С. 126–137. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.58.09>

АРА: Сердега, Р. Л. (2023). Лексикографічна репрезентація українського народного вбрання (на матеріалі текстів соціально-побутової казки). *Лінгвістичні дослідження*, 58, 126–137. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.58.09>